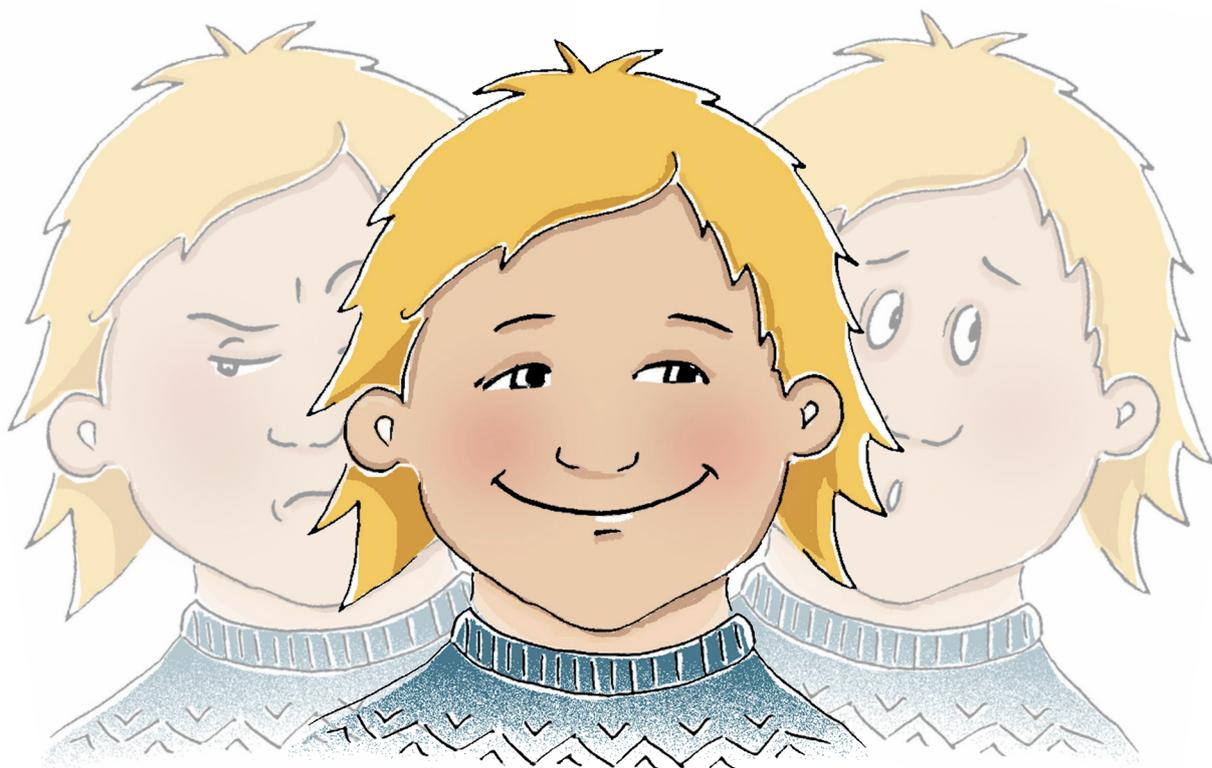

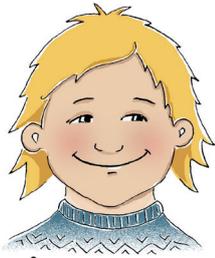
DÅBDO

Bagádusgirjásj mánálgárdijda
ja skåvlåjda

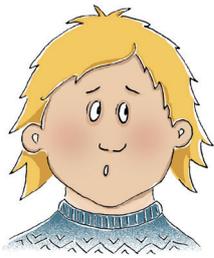

SÁME LÁHKÁMGUOVĐÁSJ

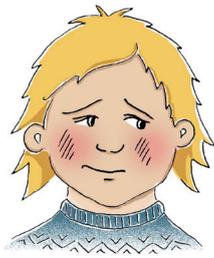
2020

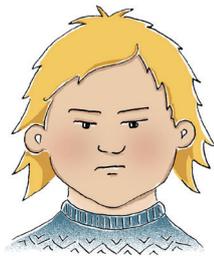
MÅVTUK - optimistisk
Mån lav mávtuk.

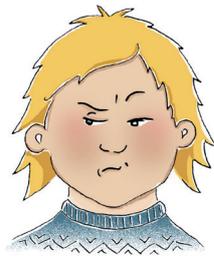
BALON - redd, nervøs
Mån lav balon.

HEHPANIT - bli flau
Mån hehpanav.

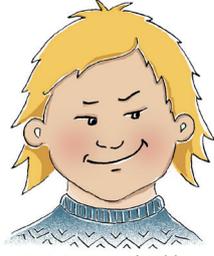
DUHTAMAHTES - misfornøyd
Mån lav duhtamahtes.

MOASJEN - irritert
Mån lav moasjen.

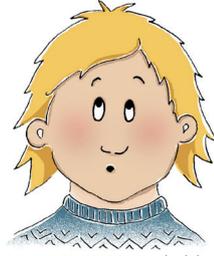
SURGON - sorgfull
Mån lav surgon.

BAVREK - selvsikker
Mån lav bavrek.

MUSON - sur
Mån lav muson.

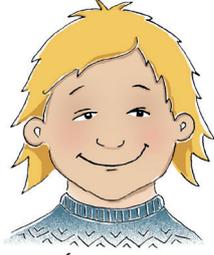
VIGEDIBME - uskyldig
Mån lav vikedibme.

VUORBÁLASJ - lykkelig
Mån lav vuorbálasj.

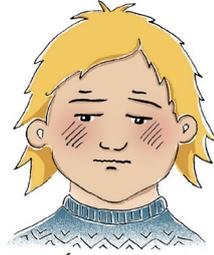
MOAREN, SUHTON - sint
Mån lav moaren, suhton.

DUDÁLASJ - fornøyd
Mån lav dudálasj.

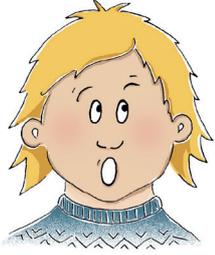
MIHÁ - stolt
Mån lav mihá.

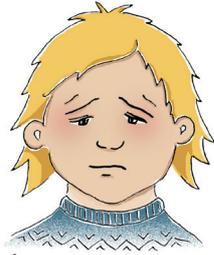
SIVÁLASJ - skyldig
Mån lav siválasj.

VÁRRÓGIS - forsiktig
Mån lav várrógis.

ALVADUVVAT - bli overrasket
Mån alvaduváv.

GÁVKALUSSJAT - vantrives
Mån gávkalusjáv.

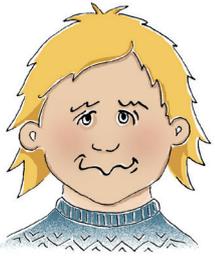
MIELASTUVVAT - bli forelsket
Mån lav mielastuvvam.

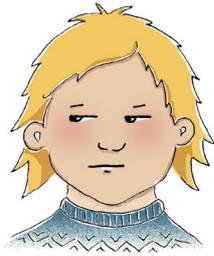
HEBAS - sjenert
Mån lav hebas.

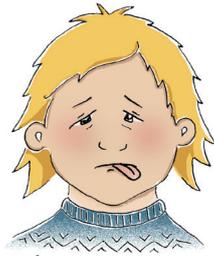
VASSJÁ - aggressiv, hatefull
Mån lav vassjá.

JUORRULIT - være forvirret
Mån juorruváv.

UDNODIBME - misunnelig
Mån lav udnodibme.

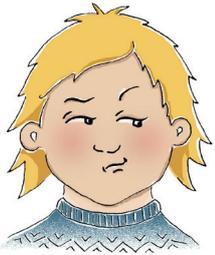
VÁJBAS - sliten, trøtt
Mån lav vájbas.

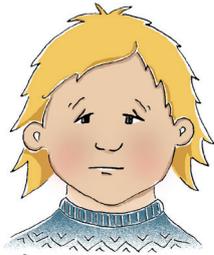
MOASKEN - fornærmet
Mån lav moasken.

SKULDIK - luring
Mån lav skuldik.

GÁVVEL - listig, slú
Mån gavvév.

HÁJEN - trist, nedstemt
Mån lav hájen.

DÁJVULASJ - håpefull
Mån lav dájvulasj.

ÁVON - glad
Mån lav ávon.

NARIK - sta
Mån lav narik.

Plakáhtav máhtta dinngot www.lohkanguovddas.no jali tjáledahttet www.aktan.no
Sáme láhkámguovdásj la bagádusáv almodam: Anne Silja Turi, Erika Jonsson ja Randi Juuso.
Tjuorggasa ja hábbmim: Gunnlaug Ballovarre.
©Sáme láhkámguovdásj, 2020.

SISADNO

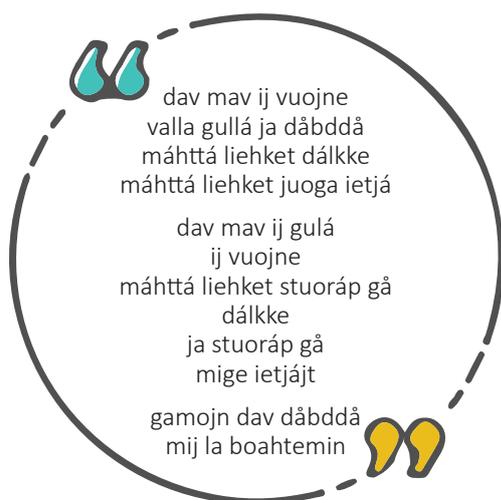
Álgadibme	4
Dåbdo	5
Dåbdo ja giella	6
Avtan juolge nanna – sáme guládallamvuoge	7
Guládallam sámij gaskan – muhtem buojkulvisá.....	8
Oajvvadusá dâjmajda	9
Mánálgárdde	11
Oajvvadusá dâjmajda mánálgárden	11
Vuodoåhpados	13
Oajvvadusá dâjmajda 1.-7. dâssáj.....	13
Oajvvadusá dâjmajda 8.-10. dâssáj ja joarkkaskâvllâj	15
Rámmagárgadisá	16
Lâhpados	18
Girjjeoajvvadusá	19
Hiebalgis næhttabiele	21
Gáldo	22

ÁLGADIBME

Sáme láhkámguovdásj la plakáhtav dahkam nuorttasámeigiellaj, julevsámeigiellaj ja oarjjelsámeigiellaj manna li dábdo tiebmán. Plakáhtan li muodo, ma iesjgennga dábdojt vuosedi, aktan bágoj. Maŋjel gá lijma plakáhtav almodam, de vuojnijma dárbov bagádusás dábdoj birra manna l sáme kultuvrra vuodon. Bagádus la vuostatjijn mánárgárdijda ja skávlájda gánná li sáme máná ja nuora. Dábdoj birra máhtta ságastit ja vuosedit iesj guhtik láhkáj. Muhttijn guládallap ietjá láhkáj gá bágoj.

Mánárgárde rámmaplána milta galggá mánárgárdde barggat iellemrijbadimijn ja varresvuodajn. “Mánárgárdde galggá liehket jasska ja hásstaliddje sadje gánná máná bessi gæhttjalit duov dáv aktan, aktisasjvuodan ja rádnastaládijn. Máná galggi doarjoduvvat vaj rijbadi vuosstemannamij, hásstalusáj dâmadit, ja oahpásmuvvat ietjas ja iehtjádij dábdojda.” (Rámmaplána mánárgárdde).

Fáhkaádâstusán ja máhttoláptimin 2020 (ML20S) la “Álmmukvarresvuohda ja iellemrijbadibme” akta gálmât doaresfágalsj tiemájs, ma li tjielggiduvvam badjásasj oasen, ja akta tiemájs maj

Inghilda Tapio
(Huuva m.fl. 2006)
Friddda járggálibme: Anne Silja Turi

galggi barggat 1. dáse rájes gitta joarkkaskávláj. “Árvoválljim ja iellema sisadno, almasjgasskasasj aktijvuoda, rájâjt máhttet biedjat ja vieledit iehtjádij, ja máhttet dâmadit ájádusâjt, dábdojt ja aktijvuodav gullu aj dán tiemá vuollâj.” (ML20S Badjásasj oasse).

Plakáhtav máhtta adnet vuodon gá barggá aktijvuodaj ja gasskavuodaj, valla aj resurssan giellaâhpadusán mánárgárde dáses joarkkaskávlá dâssâj.

Dát bagádus giehtadallá dábdojt ja gâktu barggat dábdoj sáme gæhttjamguovlos. Bagádusán li oajvvadusá dâjmajda, duola dagu báhkovádjasa, lávllaga ja spela iesj guhtik álldarijda, duodden gâktu plakáhta bágojt adnet ja sâjâdit. Dánna li aj oajvvadusá girijjida, fáhkagirjâlasjvuohata ja næhttabâjkijda, ma máhtti liehket ávkálattja.

Mijá árggabiejven, unneplágo álmugin ienep-lâhkosebrudagán, la álkke tjuovvolit oarjjeværálda ájádallamvuogev, ja vajâlduhttet mijá ietjama vuogijt dábdojt ávddânbuktet.

Mij dârbahip oahpponævojt ma duodasti sáme kultuvrav, ep dâssju járggâlusâjt ja áddâ buktagijt, ma li dagâduvvam oarjjeværálda ájádallamvuoge milta, jali “bieddjis linsaj”, navti gâktu Kuokkanen (Balto 2008) buojkudallá. Sáme mánáida ja nuorajida la ájnas âhpadusâjn mij sijá duogâtvav vilet. Dát bagádus la ávdemusâjt dagâduvvam mánárgárdijda ja skávlájda majn li sáme máná ja nuora, ja majn la sáme kultuvrra ja árbbedâhpe vuodon. Plakáhtta, bagádus ja ietjá viehkkenævo gâvnnuji oahpponævvoportálan www.aktan.no.

DÁJVULASJ

Sáme láhkámguovdásj sihtá dâjna bagádusâjn viehkedasstet ja doarjjet mánárgárdijta ja skávlâjt bargatjit dábdoj tiebmán.

DÅBDO

Sosiála máhtudahka, sosiála oahppam ja ávddánibme li guovdátjin pedagávgálasj bargon mánárgárdijn ja skávlájn. Mánárgården ja skávlån galggi gájka máná vásedit liehket árvvogissan aktisasjuohtaj ja positivva avtastallamav iehtjádij siegen. Mánárgårde ja skávlå galggi aktijvalattjat láhtjet dilev ávddånahatájit rádnastallamav ja sosiála aktisasjuodajt.

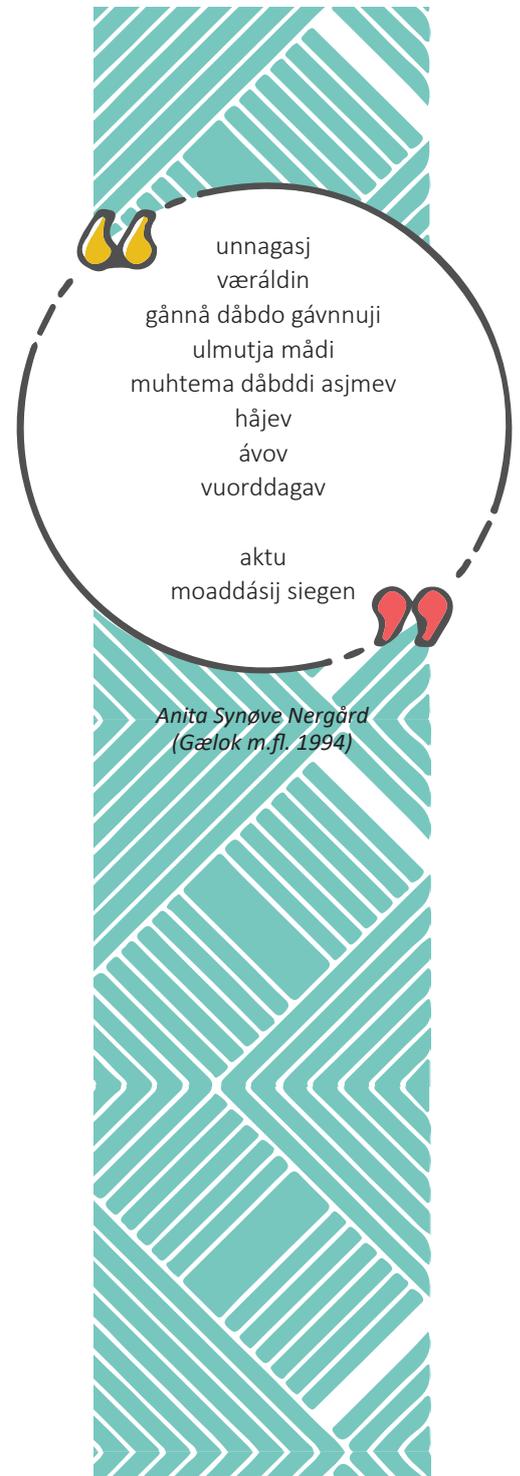
Mánáj iesjdåbdov galggá doarjot, sæmmi ájgen galggi viehkev oadtjot háldadittjat sihke ietjasa dárbojt ja vieledittjat iehtjádij dárbojt. Mávsulasj la máhttet bágoj tjielggit majt dåbddå. Gå ulmuttij barga, de la ájnas ájádallat gåktu gulådalå, vaj iehtjåda duv dådjadi ja vaj dån iehtjådijt dådjada.

Sihke mánáj ja ållessjattugijn li dåbdo, ja ij la aktak dåbdo mij la sierralågåsáj jalik sierra mánájda. Mij dárbaHIP bágojt ja moallånagåjt dåbdoj hárråj vaj nahkap dåbdojt ávddånbuktet. Bágo ja moallånagå li assosiasjåvnå ja dåbdo båkijis jali vásådusåjs, majt mij tjadnap bágojda duola dagu åvvuj, gijnnamij, lållåj ja balluj.

Jus mánå galggi dåbdoj birra såhkadit, de hæhttuji diehtet ma dåbdo li, ja dådjadit dajt, ja de bukti aj vuosedit empatijav iehtjådijs. Våsåduså årggabiejven vaddi dåbdojt, ma máhtti emosjåvnålasj reaksjåvnåjt båktet, dagu ballo máhtta tjierromav buktet (Fossen 2004). Aikio (2000) tjållå emosjåvnå bågujn miejnniduvvi iellema dåbdovásåduså, dagu åvvo, surggo, ballo jnå.

Gå mij goallop juolgijs jali oajvveluottudagåv oadtjop, de la mijån konkriehta dåbdudagå åjvusj (dårruj sansefornemmelse), mav tjadnap visses sadjåj rubmahin. Madi dåbdo dagu åvvo ja surggo li dåbdo ma gulluji rubmaha sinna. Ietjasa luondo lådda-ma ja ávddånahhtema baktu oadtju mánå ja nuora diedojt ietjasij birra, dåbdoj hárråj aj. (Fossen 2004). Dån prosessan dárbaHI mánå dårjav ja bågadallamav ållessjattugijs. Ållessjattuga vierttiji liehket diedulattja gåktu sij ietja vásedi ja vuosedi dåbdojt. Ulmutja iehtjådijs siegen oahppi, navti mánå aj våjkkuduvvi ja oahppi gåktu iehtjåda sijå lagåsbirrasin ulmutjahtti.

Ållessjattugin hæhttup mij mánåj ja nuoraj dåbdojt duodastit. Mij vierttip mánåjda ja nuorajda åhpadit ij aktak dåbdo la boasstot jalik riehta, ja la buorre dåbdoj birra såhkadit, vaj ulmusj nahkå ávddånbuktet majt åjådallå, dåbddå ja gåktu viessu.

DÅBDO JA GIELLA

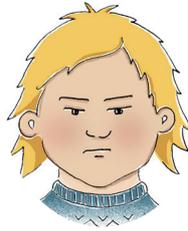
Sámegiela li almulasj giela Vuonarijkan, ja nuorttasámegiella, julevsámegiella ja oarijlsámegiella li ienemusát anon. Man álov sámegiella gullu ja vuojnnu rievdadallá guovlos guovlluj. Makkir sámegielfálaldagáv máná ja nuora oadtju skávlán boahhtá dassta gánná lándan sij árru. Sáme máná ja nuora li iesjengegalágásj mánárgárdijn ja skávlájn. Muhtema li mánárgárdijn ja skávlájn gánná li ietjá sáme máná ja nuora, madi iehtjáda ihkap li aktu jali unnep juohkusin dárogielak mánárgården jali skávlán. Giellaáhpádu galggá mánáji gielladuogátjav vieledit ja danen giellaáhpádu luondulattjat rievdat.

NOU 2016: 18 Hjertespråket dættot mánárgårdijt ja skávlájt ájnnaamos giellaariednán sijdaj maŋnelin. Tjieggidus vuoset mánáji giellaoahppam la tjávda ælládahtátjit ja bisodittjat sámegielajt viesso giellan. Sámegiela dárbahti ienep giellaadnijn ja dárbbu l gielav nannit. Jus gielav galggá adnet, de máhtudahka gájbbeduvvá, danen hættu aj liehket máhttelis gielav oahppat ja adnet. Mij dábdojda guosská, man birra ep soajte nav ednagav ságastit, de la dárbbu bágojda ja moallánagájda, ja dárbbu aj hárrjiddallat ságastit ja dábdojt bágoj ávddånbuktet. Giella l ræjddon dábdoj ja ájádusáj birra ságastallat.

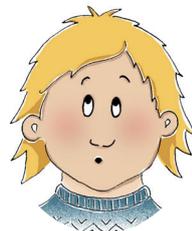
Gå njálmálettjat máhttá tjieggit ietjas dábdojt ja dájmajt, de muhtem mudduj aj ietjas dábdojt háldat (Aiko 2000). Plakáhtta vuoset bágojt dábdojs, ja dav máhttá adnet giellabargon ja gasskavuodaj bargadijn. Giella ja identitiehhta gulluji aktij. Sáme mánájda máhttá sámegielmáhtudahka viehken nannit sáme identitiehtav ja gullevasjuodav. Dábdo li guovdásj oassen ulmutjin liehket ja danen la ájnas báhkoboandudagájn majna buktá

DUDÁLASJ

DUHTAMAHTES

VIGEDIBME

SIVÁLASJ

HEHPANIT

MIHÁ

dábdojt ávddånbuktet ja aj vaj dádjat gáktu iehtjáda viesso. Jus ulmutjin ælla bágo ma visses tiebmáj guoski, de ihkap ij ávvánis máhte ságastit dan birra, ja navti ij giella ja e bágo ja moallánagá dan hárráj ávddána. Gájka dárbahti bágojt ja moallánagájt guládallamij.

Øzerk ja Juuso (1999) tjálleba máná hættu bágojt ja moallánagájt buktet, vaj máhtti bágojt adnet, tjieggit ja guládallat daj.

Systemáhtalasj báhko ja moallánakáhpádu l ájnas vaj bágo ja moallánagá vuorkkiduvvi guhkesáigemujttuj. Gå moallánagá ja bágo vuorkkiduvvi guhkesáigemujttuj, de la álkkep bágojt mujttet ja adnet. Ájnas la mánájda ja nuorajda luondulasj aktijvuodajn bágojt ja moallánagájt bessat adnet.

Áhpádu hættu oahppijda oahppaktijvuodajt hiebadit maj bessit bágojt iesjengegalágásj áda dilijn, kontevstajn ja aktijvuodajn adnet (Øzerk 2011). Plakáhtta máhttá mávtástuhttet báhkoboandudagáv dábdoj hárráj vijdedit, ja máhttá aneduvvat giella ávddánahttemij. Jus avtajn dábdojn ájgen barggat, de máhttá muodojt plakáhtan adnet dádjadusá ávdedibmáj ja maŋenagi duoddit ietjá bágojt ja moallánagájt ma dan dábduj guoski ja ságastit gáktu dajt adná giellalattjat.

Giela, matematihka ja iesjháldadime (dárrij selvregulering) dásse mánárgårdeálldarin la nanos vuosediddje dasi man buoragit máná maŋela fágallattjat skávlán rijbadi (Midttveit 2019). Mánájn ja nuorajn li málsudahkes sámegielfálaldagá mánárgårdijn ja skávlájn. Mánárgárdij fálaldahka vájkkut mánáji máhtudagáv, majt máhtti gå skávláj álggi, ja la ájnas vájkkudus vijddábuv oahppamij.

AVTAN JUOLGE NANNA

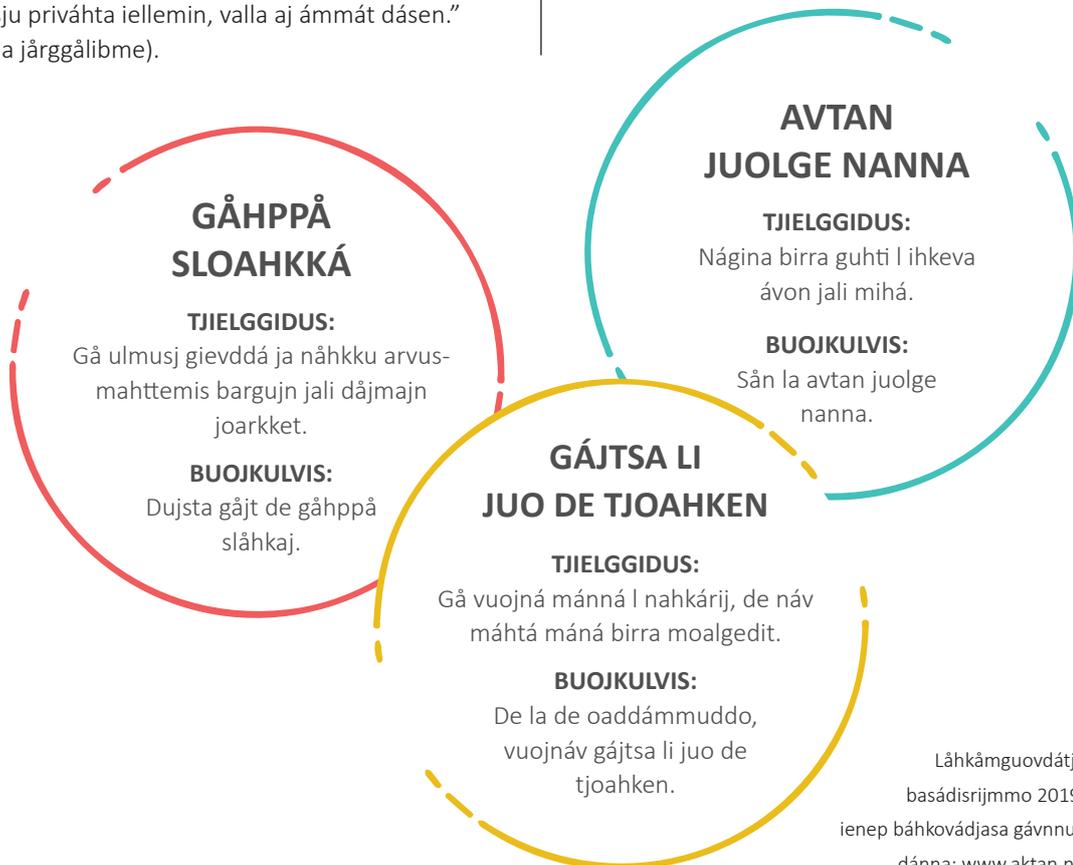
- sáme guládallamvuoge

Gávnnuji moadda vuoge dábdojt vuosedit ja ávdđánbuktet. Mánáj bajásgiessem la vuostatjiin sijda ávdásvásstádus, bajásgiessem hábbmi ulmutjav ja vájkkut gáktu iellemav duosstu. Mánájárdde ja skávlá bierriji sijdajn aktanbarggat mánáj ja nuoraj ávdđánimev doarjotjit ja nannitjit. Dábdojt, sosiála máhtudagá ja aktivuodaj bargadahttijn la ájnas mujttet divna ulmutja ælla sæmmilágátja. Mij iesj guhtik láhkáj ássjiit vásedip. Áhpadusán la Øzerk (2011) milta ájnas vieledit mánáj ja nuoraj giella- ja kultuvrraduogátjav, vaj dábdi dáhkkidimev ja vásedi sijá duogátjin la árvvo mánájgádden ja skávlán aj.

Sáme mánájda ja nuorajda la ájnas álessjattugij gudi “e værálđav vuojne dássju bieddjis linsaj”, navti gáktu Kuokkanen (Balto 2008) gávvit dav gá válldep vuodov ietjama árvojs, ájádallamvuogijs ja værálđádjadusás: “Dajt linsajt ij la álkke gádodit, hæhttu oadjogoahtet ietjas dábdojda ja hárrjánahttját adnet ietjas álmmu-ga diedojt, ájádusájt, máhtov ja vuojŋjalasj árvojt, ij dássju priváhta iellemin, valla aj ámmát dásen.” (friddja járggálibme).

Bájkálasj sebrudagá iehpeformalalasj árvo mánájgádev ja skávláv vájkkudi, ja ájnas la ájádallat makkir sáme árvo ja árbbedábe hiehpi áhpadussaj.

Mánájgárde ja skávlá aktivuodan máhttá buojkulvissan báhkovádjasij baktu dábdojt tiemátisierit. Iesjgenga sámeгийн gávnnuji moadda báhkovádjasa maj baktu dábdojt ja reaksjávnajt ávdđánbuktá, málsudahkes moallánagájŋ li iesjgenga vuodo ja geografalasj gullevasjvuoda. Báhkovádjasa subtsasti juojddáv kultuvra ja ulmutjij birra, gudi moallánagájt adni. Báhkovádjasa li dálusj iellemnjuolgasusá, ma áhpadi gáktu iellemin galggá rijbadit (Sára 2009). Solbakk ja Gaski (2003) milta de báhkovádjasa moatteláhkáj ávdásti álmuga vijssudagáv, átsádallamij ja oahppamij ájgij tjadá. Sáj tjálleba báhkovádjasa e dássju gávvida ájgev goassa riegedin, valla li ájgij tjadá rievdadam ja hiebaduvvam ádá aktivuodajda.

GULÁDALLAM SÁMIJ GASKAN

- muhtem buojkulvisá

Plakáhhta vuoset bágojt dábdojda, majt iesjengaláhkáj máhtta ávddánbuktet. Sáme adni ja li adnám gengalágásj vuogijt dábdojt ávddánbuvttájit. Máhtti liehket sieradusá guládallamvuogij gaskan guovlos guovlluj, valla aj sieradusá ájgij tjadá. Dábdojt máhtta duola dagu biktasij baktu ávddánbuktet, sihke vuorben, suhton ja surgon. Ávov, mihásvuodav ja guddnedimev máhtta gápte baktu vuosedit dagu gásta ja skalo aktivuodan, ja máttso gáptijn vas máhtta vuosedit duhtamahtes-vuodav. Dála li nágin buojkulvisá sáme guládallamvuogijs, nágin guovlojs Sámen.

VASSJÁ

“Jus mánná l moaren ja nievres mielan, de bruvkkuij állessjattuga javllat: “Dibddit dal mánáv Lávárádjá gábmagijt suoskat dasik gærggá. De hæjttá márrulimes. (Lávár=máná márrulime personifisierim)”

(Anti 2003, friddja járggálibme)

SURGON

Ármme l dagu juojgga, vuohke dábdojt vuosedit távnáj baktu. Ármmadibme l njálmálasj, musikálasj moalgedimvuohke, man baktu moalget surgov jali hájes mielav. Divtasvuonan ja Háberin la dábálasj ármmadimijn sierraláhkáj jábmema, hávddádimij, surgo, balo ja utjárdime aktivuodan. Ármme moalget surgov ja áhtsálimev, ja dábdojt ma dasi gulluji.

(Mikkelsen 2017)

SKULDIK

“Nárridime baktu, mav gáhtjudav juokkiraklágásj hárdemin boagostimijn jali skælmudimijn, oahppin nuora sosiála vuogev háldadit. Sij njálmálasj tjehpudagájt buoredin, ma sijáv viehkedin háldadit suhtov, dábdojt moalgedimev, rasjesvuodav, vassjásvuodav ja skámov. Dan láhkáj nuora suodjali ietjasa sisnemus dábdoiellemav...”

(Balto 1997, friddja járggálibme)

GÁVKALUSSJAT

“Lij dábálasj juhti árbbasj jali árbben málsojga gahperav ieritvuolggijn. Dat gut lij aktu báhtsám de anij ieritvuolgge gahperav surggobiktasin vuostasj surggojage (subtsas Kristoffer Sjulsson).

Árbbasj aj máhtta adnet boadnjásjrávke avev (Margareta Winka, Dearná) ja tjálos Jiemhtes subtsas árbben máhtij áhkásjrávke avev ja sliehpáv adnet manjel gá lij jábmám, ja árbbasj máhtij boadnjásjrávke gábmagijt ja vuoddagijt adnet.”

(Ågren 1977)

MIELASTUVVAT

“Akti gá næjttso guláj irgge lij boahtemin suoggnudittjat, de biejjat duorgajt boasto guovlluj, máddagij boasso guovlluj. Navti dahkin jus ij lim miela milta. Gá suoggnudiddje jávsáidj ja duorgajt vuojnij, de dádjadij næjttso ittjij sunji lijkku.”

(Bergsland 1987, friddja járggálibme)

MÁVTUK

“Dálen gá sáme boahttisuv njuovvin, de buolvvedin, gahperav nuollin ja ráhkálin, ávddál gá njuovvagáhtin.”

(Bull 1992, friddja járggálibme)

JUOJGGAT

Juojgga l læhkám ja la vilá uddnik vuohke ávddánbuktet ja tjielggit duola dagu luondov, ulmutijit, juhtusijt ja bájkijt. Jus nágin la hájen jali moaren, de juojgav máhtta jaskadussan ja arvusmahttemin adnet ja nav suv oaddástallat.

OAJVVADUSÁ DÅJMAJDA

Mánárgården ja skåvlån máhtti moatteláhkáj dábdoj barggat. “Sáme árbbedáben la oahppam átsádallamij baktu guovdátjin, madi skåvlå árbbedáhpe l áhpadibme” (Balto 2008, friddja járggålibleme).

Láhkátjoahke milta máhttá vuorddet juhti mánárgårde ja skåvlå vaddi sáme mánájda ja nuorajda áhpadusáv sijá sáme duogátja vuodon. Udnásj áhpadusán la oasse oahppamis átsádallamij baktu, sierraláhkáj mánárgården. Ádå oahppo-pládnatjoahkke ML20S dilev hiebat doaresfágalsj bargguj, ja vaddá máhttelisvuodajt ienep oahppamij átsádallamij baktu. Moattelágásj juohkusa ja aktijvuoda gengalágásj vuogijt gájbbedi. Gåktu máhttebihtit dij sáme árbbedábev vuodon adnet ietjadihtit áhpadusán?

Vuostasjgielak mánárgårddemánájn li ietjá dárbo gå nuppát-gielak oahppijn joarkkaskåvlån. Áhpadus hæhttu álldarij ja gielladási milta hiebaduvvat, ja áhpadus máhttá organisieriduvvat moatteláhkáj. Muhtem máná oadtju sámegiellápadusáv gájdosáhpadime baktu, nágina vas unnep juohkusijn, madi iehtjåda vas oahppi ietjasa dábålasj klåssa siegen. Máná ja nuora li iesj guhtik lágátja, ja gájkaajda ihkap ij la sæmme ålkke rahpasit ságastit akta makkir dábdoj birra. Sámen ij la agev læhkám dábålasj rahpasit ságastit dábdoj birra, ja tiemå ålgadime vuodo áhpadusán ij dárbaaj liehket persåvnålasj dåsen. Mánájda ja nuorajda soajttå ålkkep ságastit iehtjådij dábdoj birra gå ietjasij dábdoj birra. Ságastallama vuodon máhtta adnet duola dagu subttasajjt, låvllagijjt jali gåvåjtt.

Gå sámegiella l unneplågogiella, de mánå sierralågåsaj dårjav dárbaaj ietjasa giellav åvdedittjat. Gájkaaj la dárbo ådå bågajt ja moallånagåjtt gærddådit ja oahppat gåktu dajt adnå årggabiejven. Sij, gudi e ane nav nanos giellådårjav mánárgårde ja skåvlå ålggolin, dárbaaj ållessjattugijtt gudi giellaáhpadusán li diedulattja.

Giellabargon máhttå rámmagårgadisåjtt doarjjan adnet vuosedittjat gåktu bågajt galggå sårjådit ja gårgadisåjn adnet. Dån bagådusån li buojkulviså rámmagårgadisåjda (b. 16) bågajtt ma plakåhtan li.

Gå iehtjådij siegen doajmmapp, de giellama åvddånahhtep. Sågastallama ulmuttij gaskan li ålu guovdátjin gå ulmutja li aktan. Mánå gudi bessi våsedit ja sæbrrat aktijvuodajda gånå duola dagu rijma, divta, låvllom, juojggam, båkåvådjasa, subttasasa, sågastallama ja ietjá moallånagå li anon, ietja aj arvusmahteduvvi giellav anåtjitt.

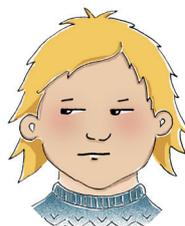
Vuonarijkan la álgoálm mugij sierralágásj rievtesvuodaj gáktuj, sierralágásj ávdásvásstádus sáme mánáj ja æjgádij berustimijit bærrá-jgátsedit, Vuodolága § 108, mánájkonvensjávna art. 30, ja ILO-konvensjávna nr. 169 milta. Mánájgárdeláhka aktan rámmaplánaj ja áhpadusláhka oahppopládnatjáhkiin javlli sáme mánájn ja nuorajn la riektá oadtjot dárjav ávdedittjat ietjasa gielav, máhtov ja kultuvrav berustah tek gánná lándan sij árru.

Sámijn li nanos subtsastallamárbbedábe, ja subtsasij doajmma l duola dagu guládallam ja máhto gaskostibme (Aikio 2010). Subtsasijn la álu sáhka ja bagádus gáktu hiehpá ulmutjahttet. Subtsasij baktu bessi máná ja nuora ietja hábbmit gávájt dáhpádusájs ja aktijvuodajs, ja oahppi væráldav ja ietjá ulmutjiit dádjadit. Buorre subtsasbáttá vaddi mánájda vásádusájt gulldalimes ja oahppamis iehtjádij vásádusájs, ja máhttelisvuodav ietja aj subtsastit, bágoj giehttot ja gaskostit (Aikio 2010). Árbbedábálasj subtsasijit máhttá vuodon adnet roallaspelajda, ja sierraláhkáj dættodit subtsasija figuvraj aktijvuodaj ja dábdojt. Gá bájkalasj subtsasijit, kultuvrav, guládallamav ja árvojt adná vuodon, de jáksá mávsulasj ulmev gá oahppe bessi oahppat oahpes ássij vuodon. Keskitalo (2017) javllá gullevasjvuoda dábdodo l ájnas nævvo áhpadusán, gá dat la akta ævtojs gá galggá ádá máhtov oahppat.

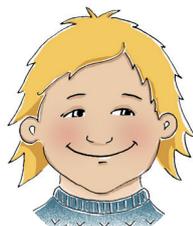
Dánna oajvvadip muitem dájma. Oajvvadásá dájmajda li juogeduvvam mánájgarde dáse, skávlá 1.-7. dáse ja 8.-10. ja joarkkaskávlá dáse milta, valla juohkkahasj iesj viertti merustallat jus dájma hiehpá ulmmejuohkusij jali oassásstij giellamáhtudahkaj.

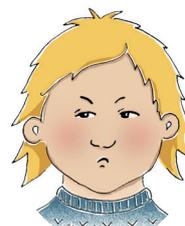
VUORBÁLASJ

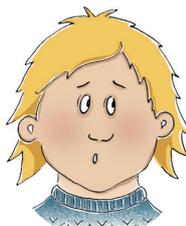
UDNODIBME

MÁVTUK

MUSON

BALON

MOAREN

MÁNÁJGÁRDDE

Máhtta liehket sihke hástaliddje ja gássjel duostot mánáj dábdojt. Állessjattugijn, gudi mánáj ja nuoraj barggi, bierriji liehket strategija dan barggij. Smávva máná guládalli ednagav dábdojt baktu, dasik njálmálasj giella ávdđán. Birrusin 3-jage álldaris bukti máná njálmálasj giella baktu dábdojdisá moalgget. Dibddit mánájt sæbrrat moattelágásj árbbedábálasj dájmaidja mánájgádden, vaj ietja bessi átsádallat ja ietjasa vásádusáj baktu oahppat. Gá máná buojkulvissan bessi sæbrrat suojnnimij ja muodugasj dájmaidja, de dájma bessi átsádallat. Maŋŋela máhtti átsádallamij birra ájadallat, ja nuppádis gá muodugasj dájmaidja galggi sæbrrat de li siján juo vásádusá majt máhtti vijddábut ávkástallat. Dákkir dájma li sihke rubbmelasj ja gielalásj hástalusá mánájda. Sij bessi gæhttjaladdat ja mieddet, ja vásedit sihke háldadimev ja gáktu dábddu gá e buvte juojddáv, dajna vas oahppi. Dakkir dájma li sáme kultuvran mávsulattja, guoddelisá ja árbbedábálasj oahppamvuoge.

OAJVVADUSÁ DÁJMAJDA MÁNÁJGÁRDEN:

- Ságastallit dábdojt birra. Ma li dábdo? Makkir ávkke I miján dábdojt? Ane bágojt plakáhtas ja ietjá dábdo-bágojt. Gáktu dábddu gá lip ávon? Gáktu ulmutjahttep gá lip moaren?
- Dibddit mánájt sæbrrat árbbedábálasj sáme dájmaidja, vaj bessi dábddat ja átsádallat. Dájma baktu máhtti máná átsádallat sihke rijbadimev ja hástalusájt. Máná máhtti dábdojt tjielggit átsádallamijs. Hástallit mánájt adnet divna dábduogájt, ja ságastallit iesjengga dábdojt birra.
- Adnit sáme árbbedábálasj subtsasijtt vuodon ságastallamij dábdojt ja reaksjávna j birra. Dille jali vijor subtsasin máhtta liehket vuodon ságastallamij ja gatjálvisájda, ja máná bessi ságastit manen sij jáhkki subtsasa figuvra/persávná reagieriji dagu dahki. Buojkulvissan subtsas “Gárkáj birra” girjes “Subtsasa nuoramusájda” (gáktu galggá/ij galga giehtadallat luondov jali iehtjádijtt) jali “Niejdda guhti sjattaj gállegoalssen” (subtsas bahá ja buore birra, tjuovga ja sjievnjedda birra).
- Tsággit iesjenggalágásj dingajtt (dibma, garra jnv.) vuossaj, dibddit mánájt dingajtt guoradallat vuoroj milta ja subtsastit makkir dinga li, ja ságastit gáktu dinga dábdujtt ja masi da aneduvvi. Buojkulvissan ráffev, guvsev, skáltjojt jnv.
- Oahpástuvvit bájkálasj sáme báhkovádjasijda, majn li dábdo sisadnon.
- Lávlut ja stáhkitt “Unna Biehtár hævnásj” ja ságastititt unna Biehtárattja dábdojt birra gá gahttjá, gá biejjve bájtta jnv.
- Stáhkitt “Muv vantsan la/li”, dábdojt tiebmán, buojkulvissan “Muv vantsan li moadda moarrás bednaga”.
- Tjáhkkiidit gievllen. Stáhkitt bállon. Sán, guhti gatját, hájggát bállon sunji guhti galggá gatjálvisáv vássteditt. Tiebmán stáhkusinn li dábdo, gasskavuoda ja guládallam.

Stáhkam la oassen mánnávuodas, mij la miellagiddis doajmma, mij báktá ávov. Stáhkam la aj mánáj ájnnasamos ariedná oahppamij, ja la guovdásj barggo- vuohken nuoramusá- da. Stáhkam la oassen mánáj ja nuoraj árggabiejves ja stáhkama baktu máhtá dábdo- jit ávdánahttet. Dutkam vuoset buojkulvissan juhti mánájgárdemáná gudi arvusmahteduvvi “oahppat stáhkama baktu” (dárurij lekba- sert læring), li nannu- sappo gá skávláj álggi. “Oahppat stáhkama baktu” I kombinasjáv- ná friddja stáhkamis ja állessjattugij stivri- duvva oahppam- dájmajs maj vuodon le stáhkam. Dutkam vuoset máná navti buoremusát oahppi.

(UiS/UiA 2019)

Buojkulvisá gatjálvisájda: Majt lijkku stáhkát? Mij duv suhttadahtta? Massta ávvusa? Jnv.

- Stáhkít “Tsabmamstáhkusav” (dárurij hviskeleken) manna dábdo li tiebmán.
- Dahkit áni subttasattjav muodojs plakáhtan.
- Muossádit: bihtjasav, suvrrásav, hálmáv jnv.
- “Mime”-stoagos. Máná juogu de “mijmmiji” dábdojit ieh- tjádijda, gudi galggi mánnat makkir dábdo “mijmmi”, jali de spiedjilij allasisá “mijmmiji” (bujkulvissan jus li gallegasj máná).
- Ságestihtit dábdoj birra jali dahkit roallaspelav, muodoj plakáhtas. Tjálehttit muodojt plakáhtas, majda bivtastsibrunijt máhttebihtit rubmahin adnet. Dajs sjaddi smávva dáhkutja.
- Dahkit kártajt muodojs plakáhtan, ja adnit dajt spellamij, spellit buojkulvissan “Kortskalle”.
- Adnit plakáhta rámmagárgadisájt (b. 16) vuodon ságastallamij, ja stáhkít gielajn. Guoradallit bágoj vuosstebielijt, buojkulvis- san: Mij la ávvo-bágo vuosstebielle?
- Lávlodijn vádtsit gárggán giehtalakkaj. Labudihtit málsudahkes láhkáj báles balláj lávlodijn, buojk. máhttebihtit vádtsegoahtet giehppis juolgij, nuppádis máhttebihtit stævkot, lávkkot jná. Makkir mielan la ulmusj gut giehppis juolgij vádtsá, stævkku, lávkku?
- Lávllut jali gulldalihtit sáme lávllagij ja/jali sálmaj. Ságestihtit lávllagij/sálmaj sisano birra dábdoj hárráj. Girjjeoajvvadusá/ CD: Muv Rámátgirjje, Hanjá boade gáddáj, Sámasta Mánáj lávllomgirjásj jali Ruodjo (CD).
- Lávllut ja dánsijit:
“//: Aktan mij dal lávllap ja gærssulip ://”

//: Dála li muv rádna ja dála lav mån ://”

Tjuoalvis:
“Uti gröna lunden”
E. Labba & K. Ericzon
(2012)

Lávllaga:

- Guhkebuvt aktan (Hanjá)
- Berajævvalibme (NuorajTV)
- Jus la állu buorre mielan (Gietjav tjappa)

VUODOÅHPADUS

Vuodoåhpadusá ádá oahppopládnatjoahken 2020

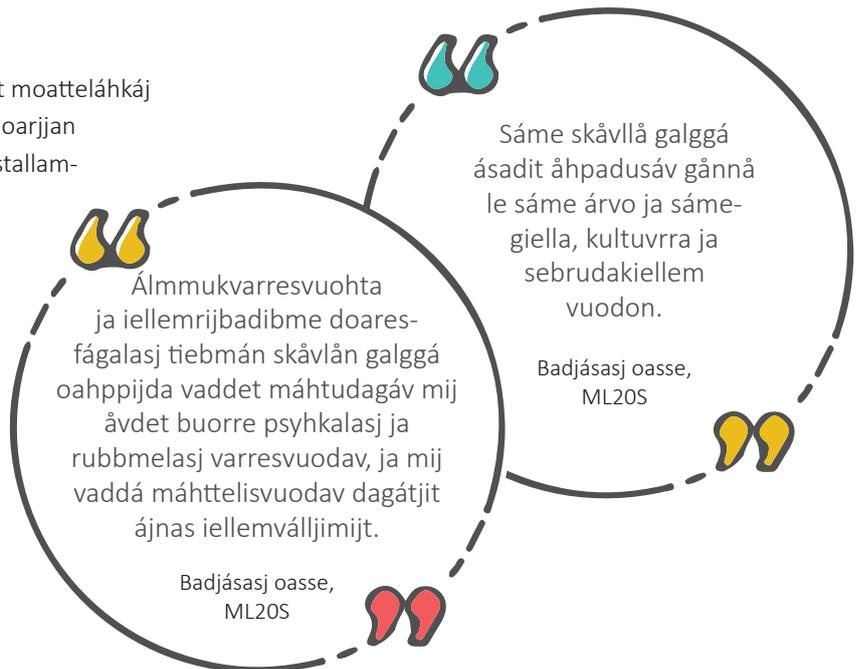
la “Álmmukvarresvuohta ja iellemrijbadibme” akta doaresfágalsj tiemájs, ma li oassen ienemus fágajs divna tsiehkijn. Skávllá galggá barggat tiemáj “... rubbmelasj ja psyhkalasj varresvuohta, viessomvuoge, seksualitiehtha ja sjiervve... almasjgasskasasj aktivuoda, rájájti máhttet biedjat ja vieledit iehtjádij, ja máhttet dāmadit ájádusájt, dābdojt ja aktivuodav...” (ML20S Badjásasj oasse). “Álmmukvarresvuohta ja iellemrijbadibme” tiemá lahkani bme iesj guhtik láhkáj iesjgenga fágan. Sámegiela fágajn guosská dát buojkulvissan positivja iesjgává, jasskis sáme identitiehtha, gullevasjvuoda ja aktisasjvuodadābdo ávdđānibmáj. Duodjefágan galggi oahppe bessat hábbmit, barggat praktihkalattjat ja ássat ræjdojt visuála ávdđānbuktemij. Musihkkafága oahppoplānan tjielgiji musihkav resurssan dābđdāt, bāgojt tjielggit ja hāldadit ájádusájt ja dābdojt, sihke vuosstemanon ja miehtemanon. Muhtem tjāvdabāgo sebrudakfágan li identitiehtha, iesjdābdo, jasskavuohta, gullevasjvuoda, dādjadus, moattebelakvuohta, vieledus ja gierddisvuohta (ML20S). Divna oahppijda la ájnas rijbadimev ja buktemav dābđdāt. Dav ulmev máhttá jāksāt duola dagu māsudahkes oahppamvuogij baktu.

Dābdoplakáhtta máhttá aneduvvat moattelāhkáj

iesjgenga dāsen ja máhttá liehket doarjjan stāhkamin, ságastallamijn jali dāgástallamhárjijidusájn dābdojt tjalmostimijn manna oahppe galggi árvaladdat, dāgástallat juokkirak dilev jali dāhpādusáv. Máhttá dibddet oahppijt barggat juohkusijn iehtjádij siegen gā ietjasij rádnej, gānnā hárjijidalli aktandoajmmamav. Gā aktan barggi, de hæhttuji iehtjádij ájádusájt ja dābdojt dādjadit, valla aj ietjasa dābdojt ja ájádusájt dādjadit ja argumentierit manen usjudalli gāktu dahki. Plakáhtav máhttá aj gatsostit klāssaladnjaj mujttādusson ja māvttastuhttemin bāgojt anátjit.

OAJVVADUSÁ DÅJMAJDA 1.-7. DÅSSÁJ:

- Ságastallit dābdojt birra, ma li dābdo? Makkir ávkke l miján dābdojs? Ane bāgojt plakáhtas ja ietjā dābdo-bāgojt. Gāktu dābdo gā lip ávon? Gāktu ulmutjahttep gā lip moaren?
- Adnit sáme árbbedábálasj subttasijit vuodon ságastallamij dābdojt ja reaksjāvnāj birra. Dille jali vijor subttasijn máhttá liehket vuodon ságastallamij ja gatjālvisájda, ja mánā bessi ságastit manen sij jáhkki subttasasa figuvra/persāvnā reagieriji dagu dahki.
- Oahpástuvvit bājkálasj sáme bāhkovādjasijda, majn li dābdo sisadnon.
- Dahkit kártájt muodojs plakáhtan, ja adnit dajt spellamij. Spellit buojkulvissan “letjā bāgojt”, manna l ulmme bāgojt tjielggit, vāni adnemis jur dav bāgov majt galggá tjielggit.
- Dahkit āni subttasattjajit plakáhta muodojs jali “emoji”-gāvāstagājs. Tjālalattjat jali njālmālattjat.
- Dahkit ájáduskártav dābdojs. Majt guhtik ájádallā dābdojt gāktuj?

- Stáhkkit “Báhtálnjunne” (dárurj “Flasketuten peker pá”), manna dábdo li tiebmán. Buojkulvissan: “Sân, gen vuosstij báhtál giejggi, galggá vuosedit makkir muohto l gá ulmusj la suhton” jali javllat dábdov mij álggá visses jienajn, buojkulvissan M – mávtuk jnv.
- Mállijit jali sárggut dábdojt, adnit bájnojt.
- Roallaspella, buojkulvissan gáktu dábddu gijnnat jali álgoduvvat?
- Buohstastáhttit dábdobágojt juojnak mij vaddá dav visses dábdov. Buojkulvissan “Lev nav vájbas, dagu luluv..(læhkám fámuormiehtsen, gárdástallamin, muorjjimin...)...(áalles biejeve, álles ijáv, moadda vahko.)” Gárgadisájt máhtta klássaladnjaj gatsostit jali tjállembarggaj adnet.
- Tjállit divtav dábdov birra, máhttebihtit adnet rámmagárgadisájt (b. 16) viehken. Máhttebihtit aj modellierimav (vuosedit gáktu tjállet) barggovuohken adnet ja buojkulvissan dán bagá-dusá divtav (b. 5) jali ietjá divtav adnet mállan diktatjállemij.
- Adnit sáme lávllomárbbedábijt ietjadihtit guovlos vuodon ja ságastihitit lávllagij ja sálmaj birra majt álu lávllobihtit. Makkir aktijvuodajn lávllobihtit? Gáktu máhtti lávllaga ja sálma jaskadussaj ja ávnon liehket?
- Ságastallit ja adnit rámmagárgadisájt (b. 16) vuodon ságastallamij. Guoradallit gáktu dábdobágo sájáduvvi ja dahkit duola dagu dialávgáv jali ságastallamav.
- Plakáhtav ja rámmagárgadisájt (b. 16) máhttebihtit doarjjan adnet sáme giela grammatihkkaáhpadusán. Guoradallit gáktu bágo rievddi ja sájáduvvi dan milta makkir báhkoklássan da li.
- Válljijit girjev girjálásjuodalistas (b. 19) ja barggit tiemáj givsedieme ja ráddnavuoha. Gáktu l buorre/nievres ráddna, ulmutjahttem jnv.?
- Ságastallit vieledusá/árvon adnema ja sebrudahttema birra ja dahkit “klássanjuolgadusájt”.
- Ságastallit rievtesferdukvuoda ja rievtesferdugahtesvuoda birra, mij guosská rasissmaj ja dábdoida.

Lávllaga:

- Berajæjvvalibme (NuorajTV)
- Vájku ietjálágásj lav (NuorajTV)
- Máhták bårjástit (Haŋŋá)
- Katyusha (Haŋŋá)

OAJVVADUSÁ DÅJMAJDA 8.-10. DÁSSÁJ JA JOARKKASKÁVLLÁJ

- Ságastallit dábdoj birra, ma li dábdo? Makkir ávkke l miján dábdojs? Ane bágojt plakáhtas ja ietjá dábdo-bágojt. Gåktu dábdo gå lip ávon? Gåktu ulmutjahtep gå lip moaren?
- Ságastallit vieledusá/árvon adnema ja sebrudahttema birra ja dahkit “klássanjuolgadusájt”.
- Tjadádihtit praktihkalasj dájma, máhttebihtit buojkulvissan duodjuhit jali málestit, ja ájádusájt dájmas loaggaj tjállet. Mij buoragit manáj? Gåktu dábduj? Mij ittij maná buoragit? Gåktu dat dábduj?
- Gæhttjit filmajt “Sameblod” ja/jali “Kautokeino-opprøret”, ja ájádallit makkir dábdojt filma båkti. Makkir dábdojt váse di filma oajvvepersávná jali ietjá karaktera filman? Gåktu lávllaga/juojga aneduvvi nævnon vuosedittjat dábdojt? (lenep dahkamusájt filmajda gávna dánna: filmweb.no/skolekino)
- Analysierijit divtav jali lávllagav. Makkir dábdojt dat gaskos? Makkir vájkkudimnævojt la tjálle adnám?
- Låhkit ja ságastallit seksualitehta ja dábdoj birra, låhkit buojkulvissan oasev girjes “Queering Sápmi”, mij tematisieri mierijt (dárrij normer) sáme sebrudagán ja gåktu máhtta liehket gå ulmusj ij hieba sebrudagá mierijda. Dahkit individuála- jali juogodahkamusájt.
- Roallaspella, dramatisierijit muhtem tevstav jali subttasav manna dábdo li tiebmán, buojkulvissan gåktu dábdo jus ålgoduvvá.
- Dágástallit bájkálasj sáme báhkovádjasijt ja moallánagájt, majn li dábdo tiebmán. Majt dijjá guovlon javllabihtit? Ságájdahhtit áhkov, ádjáv jali iehtjádijt.
- Tjállembarggo. Válljijit juokkirak dábdoj majt vuodon adnebihtit ja tjállit lårkkijgirjev, artihkkalav jali novellav.
- Tjállit divtav dábdoj birra, máhttebihtit adnet rámmagárgadisájt (b. 16) viehken. Máhttebihtit aj

modellierimav (vuosedit gåktu tjállet) barggovuohen adnet ja buojkulvissan dán bagádusá divtav (b. 5) jali ietjá divtav adnet mállan diktatjállemij.

- Ságastallit ja adnet rámmagárgadisájt (b. 16). Guoradallit gåktu dábdo-bágo sájáduvvi ja dahkit duola dagu dialåvgåv jali ságastallamav.
- Plakáhtav ja rámmagárgadisájt máhttebihtit doarjjan adnet sáme giela grammatihkkaåhpadasán. Guoradallit gåktu bágo rievddi ja sájáduvvi dan milta makkir báhkovádjasijt da li.
- Gávnnit sáme bágojt ma iesjengalágásj "emoji"-gávástagájt tjielggiji ja dahkit plakáhtav.
- Låhkit sáme guládallamvuogij birra (b. 8), ja adnet sáme gaskostimev ja guládallamav vuodon tækstatjállemij. Tjállit buojkulvissan juokkirak dile birra gå lij miella máttso gápptáj tjágnat, duhtamahtesvuodav vuosedittjat.
- Buhtastahttit iesjengga sáme guovloj báhkovádjasijt.
- Gæhttjit ietjá sáme gielaj (nuorttasáme giela ja oarjjelsáme giela) dábdo-plakáhtajt, oahppit muhtem bágo ja buhtastahttit bágojt.
- Sárggut gávvrájdov dábdoj.
- Tiemátisierijit dárojduhttemav ja sámij dábdojt ma dasi guoski. Ietjá åjggeguovddelis tiemá máhtti liehket rasisma, doarro, duohtavuoda- ja sábadim-kommisjåvnná, moattebelakvuoha.

Lávllaga:

- Vuossaj tsåggi mihåsvuodav (NuorajTV)
- Muv biejevve (Hårnjá)
- Tjuhppi (Hårnjá)
- Goahtednam (Hårnjá)
- Gå iehket germudahtjá (Hårnjá)

RÁMMAGÁRGADISÁ

BALON – redd, nervøs

Mån lav **lav balon**.

Dån la **la balon**.

Måj lin **lin balon**.

MÅVTUK – optimistisk

Mån lav **måvtuk**.

Dån la **måvtuk**.

Måj lin **måvtuga**.

MIHÁ – stolt

Mån lav **mihá**.

Dån la **mihá**.

Måj lin **mihá**.

ALVADUVVAT –

bli overrasket

Mån **alvaduváv**.

Dån **alvaduvá**.

Måj **alvaduvvin**.

Rámmagárgadisá máhtti giellaáhpadussaj liehket ávkken. Tjuovvusin la tjielggidus ja sjiemá mij vuoset gáktu iesjgenga bágo sájáduvvi.

Plakáhta dábdo li sihke substantijva, adjektijva ja verba. Gå dajt biedjá gárgadisaj, de da máhtti sájáduvvat gárgadisá ietjá bágoj milta. Muhtem rámmagárgadisájn la viehkkværbba "liehket".

Plakáhtan li muhtem bágo ma e rievda gárgadisán. Dajt máhtta njuolgga gárgadisaj biedjat dan hámen gå plakáhtan tjuodtju. Ájnna mij de rievddá la subjækta ja "liehket"-værbba.

- Muhtem dábddobágo plakáhtan li **substantijva** ma li juo sájáduvvam hábmáj mij vuoset persávnna l dábdon jali dábdo "sinna". Da e rievda gárgadisá ietjá bágoj milta.

Substantijva: *balon, moasjen, surgon, muson, moaren, suhton, moasken, hájen ja ávon*

Plakáhtan li aj muhtem bágo ma rievddi gárgadisá ietjá bágoj milta.

- **Adjektijva** plakáhtan li predikatijvahámen. Da sájáduvvi gárgadisá milta. Gå moatte ulmutja birra l sáhka, de adjektijvva sádjá ietjá hábmáj.

Adjektijva: *måvtuk, duhtamahtes, bavrek, vigedibme, vuorbálasj, dudálasj, siválasj, várrogis, hebas, udnodibme, vájbas, skuldik, gávvel, dájvulasj ja narik*

Plakáhtan li aj guokta adjektijva majn la sæmme hábme avtalágon ja moattelágon: *mihá* ja *vassjá*

- Dábddobágo li aj **verba**. Da rievddi gárgadisá ietjá bágoj milta, vaj hiehpi dajna gut juojdáv gárgadisán dájmat.

Verba: *hehpanit, alvaduvvat, gávkalussjat, mielastuvvat ja juorullit*

MÁVTUK
optimistisk
Mán lav **mávtuk**.
Dán la **mávtuk**.
Mâj lin **mávtuga**.

BALON
redd, nervøs
Mán lav **balon**.
Dán la **balon**.
Mâj lin **balon**.

HEHPANIT
bli flau
Mán lav **hehpanav**.
Dán la **hehpana**.
Mâj lin **hehpanin**.

DUHTAMAHTES
misfornøyd
Mán lav **duhtamahtes**.
Dán la **duhtamahtes**.
Mâj lin **duhtamahttá**.

MOASJEN
irritert
Mán lav **moasjen**.
Dán la **moasjen**.
Mâj lin **moasjen**.

SURGON
sorgfull
Mán lav **surgon**.
Dán la **surgon**.
Mâj lin **surgon**.

BAVREK
selvsikker
Mán lav **bavrek**.
Dán la **bavrek**.
Mâj lin **bavrega**.

MUSON
sur
Mán lav **muson**.
Dán la **muson**.
Mâj lin **muson**.

VIGEDIBME
uskyldig
Mán lav **vigedibme**.
Dán la **vigedibme**.
Mâj lin **vigedime**.

VUORBÁLASJ
lykkelig
Mán lav **vuorbálasj**.
Dán la **vuorbálasj**.
Mâj lin **vuorbálattja**.

MOAREN, SUHTON
sint
Mán lav **moaren, suhton**.
Dán la **moaren, suhton**.
Mâj lin **moaren, suhton**.

DUDÁLASJ
fornøyd
Mán lav **dudálasj**.
Dán la **dudálasj**.
Mâj lin **dudálattja**.

MIHÁ
stolt
Mán lav **mihá**.
Dán la **mihá**.
Mâj lin **mihá**.

SIVÁLASJ
skyldig
Mán lav **siválasj**.
Dán la **siválasj**.
Mâj lin **siválattja**.

VÁRROGIS
forsiktig
Mán lav **várrogis**.
Dán la **várrogis**.
Mâj lin **várrogisá**.

ALVADUVVAT
bli overrasket
Mán lav **alvaduváv**.
Dán la **alvaduvá**.
Mâj lin **alvaduvvin**.

GÁVKALUSSJAT
vantrives
Mán lav **gávkalusjáv**.
Dán la **gávkalusjá**.
Mâj lin **gávkalussjin**.

MIELASTUVVAT
bli forelsket
Mán lav **mielastuvvam**.
Dán la **mielastuvvam**.
Mâj lin **mielastuvvam**.

HEBAS
sjenert
Mán lav **hebas**.
Dán la **hebas**.
Mâj lin **hehpassa**.

VASSJÁ
aggressiv, hatefull
Mán lav **vassjá**.
Dán la **vassjá**.
Mâj lin **vassjá**.

JUORRULIT
være forvirret
Mán lav **juorrulav**.
Dán la **juorrula**.
Mâj lin **juorrulin**.

UDNODIBME
misunnelig
Mán lav **udnodibme**.
Dán la **udnodibme**.
Mâj lin **udnodime**.

VÁJBAS
sliten, trøtt
Mán lav **vájbas**.
Dán la **vájbas**.
Mâj lin **vájbbasa**.

MOASKEN
fornærmet
Mán lav **moasken**.
Dán la **moasken**.
Mâj lin **moasken**.

SKULDIK
luring
Mán lav **skuldik**.
Dán la **skuldik**.
Mâj lin **skuldiga**.

GÁVVEL
listig, slu
Mán lav **gávvel**.
Dán la **gávvel**.
Mâj lin **gávvela**.

HÁJEN
trist, nedstemt
Mán lav **håjen**.
Dán la **håjen**.
Mâj lin **håjen**.

DÁJVULASJ
håpefull
Mán lav **dåjvulasj**.
Dán la **dåjvulasj**.
Mâj lin **dåjvulattja**.

ÁVON
glad
Mán lav **ávon**.
Dán la **ávon**.
Mâj lin **ávon**.

NARIK
sta
Mán lav **narik**.
Dán la **narik**.
Mâj lin **nariga**.

LÅHPADIBME

Mánáigárde rámmaplána ja vuodoáhpadasá oahppo-pládnatjoahkke vuoset mij mánáigárde ja skávlá sisadno galggá liehket. Dát bagádus la doarjjan mánáigárde ja skávlá barggij tiemájn álmukvarresvuoha ja iellemrijbadibme. Bagádusá ulmme l arvusmahttet dábdot barggat, ja dábdot gæhttjat sáme kultuvrra-perspektivvas. Gå mij mánájt ja nuorajt duosstop sijá ævtojt vuodon ja sijá duogátjav ja kultuvrav vuodon adnep, de máhtti dábdot dá li oahpes ássje ja máhtti dábdot áhpadas viefle sijá duogátjav. Sáme máná ja nuora dárbahe gielladiedulasj barggijt mánáigárdijn ja skávlájn, gudi sijá gielalattjat doarjju ja li viehken sáme gielav ávddánahtátjit. Dát la viehka ájnas ájnegisulmuttij giellaávdánibmáj, valla aj sáme gielav ávddánibmáj. Gå barggá dábdot, sosiála máhtudagáj ja gasskavuodaj, de la ájnas mujttet gájka ælla sæmmilágátja.

Oajvvadasá dájmajda vuosedi dássju unna oasátjav dassta gáktu máhtá dábdot barggat. Rámmagárgadisá vuosedi gáktu bágojt plakáhtan máhtá sájádit ja girjálavvuodalista girje máhtti ienep perspektivvajt vaddet. Listan, manna li ájggeguovddelis næhttabájke, li ienep diedo dábdot birra ja gáktu máhtá tiemájn barggat.

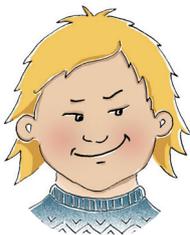
Sáme láhkánguovdásj sávvá bagádus arvusmahtá dábdot barggat ja musihkav, juoiggamav, sáme lávllagijt ja sálmajt, báhkovádjasijt ja ietjá sáme guládallamvuogijt adnuj válddet áhpadasán.

VÁJBAS

NARIK

BAVREK

HEBAS

Árvvaladdamgatjálvisá mánáigárde ja skávlá barggijda:

- Makkir ulmev sidáv/sihtap jáksát gå dábdot barggat? Gáktu mán ávdedav/mij ávdedip iellemrijbadimev ja varresvuodav?
- Gáktu mán bargav/mij barggat tiemájn dábdot mánáigárgáden/skávlán? Gáktu látjav/láhtjep dilev ságastallamij dábdot birra?
- Gáktu l muv mielas/mijá mielas buoremus ságastallamav álgadit dábdot birra?
- Gáktu mijá mánáigárgáden/skávlán barggat gielajn, báhkoboannudagájn, bágoj ja moallánagáj ma guoski dábdotja?
- Gáktu mán vuosedav/mij vuosedip dábdot, bájkálattjat jali mánáigárgáden ja skávlán? Anáv gus mán/adnep gus mij sáme guládallamvuogijt bæjválásj bargon?
- Gáktu máhtáv mán/máhttep mij sáme mánájt ja nuorajt áhpádit sáme kultuvrajn vuodon? Gáktu máhttep áhpadasáv sáme árbbedábij vuodon hábbmit mijá mánáigárgáden jali skávlán?
- Gáktu máhtáv mán/máhttep mij sáme árvojt ja árbbedábijt sihkarasstet oassen áhpadasáv?
- Gáktu máhtáv mán/máhttep mij sáme guládallamvuogijt áhpadasán adnet? Gáktu mán anáv/mij adnep báhkovádjasijt/moallánagáj áhpadasán?
- Makkir máhttelisvuoda li mujna/miján barggat oahppamijn átsádallamij baktu?
- Gáktu máhtáv mán/máhttep mij hiebaduvvam áhpadasájn barggat? Makkir dájma mávsulasj oahppambirrasijt vaddi?

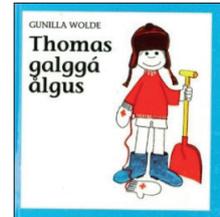
GIRJJEŌAJVADUSÁ

2-3 JAGÁGIJDA:

Viehkkenævo: Girje “Gárvvunit” jali “Thomas”-girje.

Doajmma: Báhkoámastibme mij guosská dábdojda, dájmaida ja biktasijda.

Adnemoajvvdus: Subttsasav lāhkāt ja gāvāj birra ságastit. Mánná máhttá gávnnat gāvāj gānná Thomas la buorre mielan, suhttam, narik, duodalasj ja lādje. Hásstalit mánájt muodojn vuosedit makkár Thomas la iesjgenga dilen.

4-5 JAGÁGIJDA:

Viehkkenævo: Girje “BiegaBiega ja Piera”, “Mån lav moaren” jali “Mån baláv”.

Doajmma: Vijdedit báhko- ja moallánakdádjadusáv dábdoj birra, majt mánná bæjválasj iellemin dábddá. Ienebut oahpástuvvat abstrákta bágojda ja moallánagájda.

Adnemoajvvdus: Girijt lāhkāt ja sisano birra ságastallat, álessjattuk gatjádalla gatjálvisájt. Máná giehtadoahkoj stāhki, ja doahko bágojt biedji dábdojda.

Girjen Gielladájma ÁGÁRIJ (almoduvvá tjavtjan 2020) ienep oajvvdusá dájmaida ma hiehpi mánájda gudi li 2-5 jagága. Dá oajvvdusá li dassta viettjaduvvam, arvusmahttemin gāktu girjálásjuodav máhttá adnet.

Oanádusá:

MG: Mánáigárdde **1-4:** 1.-4. dásse **5-7:** 5.-7. dásse **8-10:** 8.-10. dásse **JS:** Joarkkaskávlá

Sune ij mejdek dagá (MG) Guhkalasstem. Tord Nygren. Sameskolstyrelsen 1995

Krokodilla muoran (MG) Gullevasjuohta ja diehtemvájnno. Ragnar Aalbu. Gielem nastedh, Árran julevsáme guovdásj 2017

Krokodillasj mij ittij tjáhtjáj lijkku (MG) Liehket ietjálágásj. Gemma Merino. Gielem nastedh, Árran julevsáme guovdásj 2015

Vampyrđihke (MG) Rádnastallam ja lállá. Selma Lønning Aarø. Davvi Girji 2015

Jiesstánam javlaj skunjogasj (MG) Diehtemvájnno ja alvaduhttem. Tim Hopgood. Árran julevsáme guovdásj 2014

Bireha gobmi - Bierita gæjddo – Bræjhtan baltastæjja (MG) Girje balo birra. Irene Länsman. ČálliidLágádus 2014

Láttaksuola (MG, 1-4) Vissjal ja lājkke. Inger Seierstad. Sáme áhpadusráde 1998

Subttsasa nuoramusájda (MG, 1-4). Subttsasa «Biernna» (rāsikas/viehkke), «Vuolli hábres» ja «Gårkåj birra» (gāktu ietjádijt giehtadallat). Samuel Gælok. Th.Blaasværs Forlag 1992

Moarrás biernna (MG, 1-4). Balo ja suhto birra, ja gāktu ulmusj muhttin máhttá rievddat. Rakel-Iren Østnes-Lillehaug Pedersen. ČálliidLágádus 2018

Gáhtto mij máhtij vájmojt suddadit (MG, 1-4). Rádnnavuohta. Stig Gælok. Baldusine 2010

Gietjav tjáppa (MG, 1-4) Rájddo lāvllagij, báhkovádjasij, rijmaj ja gáritjisáj. Britt G. Gaup, Helena Guttorm, Wenche Nergård, Anna Sparrok. Davvi girji 2010-2012

Emielle ja Emierká rádnnav oadtjoba (MG, 1-4) Árvon aneduvvat. Birgit Andersen. ČálliidLágádus 2018

Jálos Márjjá (MG, 1-4). Duosstelisvuolta. Bodil Cappelen. Davvi Girji OS 1994

Mán lav moaren (MG, 1-4). Girjje mánáj suhto ja nievres ulmutjahttema birra. Marcus Hedström, Brian Moses. Sameskolstyrelsen 1997

Mán baláv (MG, 1-4). Balo birra. Marcus Hedström, Brian Moses. Sameskolstyrelsen 1997

Mán lav hájen (MG, 1-4). Háje, gávkalussjama ja vájve birra. Marcus Hedström, Brian Moses. Sameskolstyrelsen 1997

Mán lav udnodibme (MG, 1-4) Mánáj udnodisvuoda birra. Marcus Hedström, Brian Moses. Sameskolstyrelsen 1997

Atrata (MG, 1-4) Givsedime ja iesjluohtádusá birra. Aino Hivand. Davvi Girji 2014

Doarek ja miedek (MG, 1-4) Æhppa, jiednagirjijn. Doarek ij majdik sidá, ja Miedek la jur suv vuosstebielle. Kari Stai. Det norske samlaget, 2015

Muorra (MG, 1-4) Ávvo, ballo ja buktem. Kari Stai. Árran julevsáme guovdásj 2016

Mæhttsáj láhppum (MG, 1-4) Diehtemvájno ja geldulasj dáhpádusá. Torkel Rasmussen. Davvi giriji 2002

Gå Findus unnagattjan gádoj (MG, 1-4) Dármedisvuolta ja ballo. Sven Nordqvist. ABC-Company E-skuvla 2016

Dåbdák dán Pippi Guhkaskuobáv? (MG, 1-4) Jálosvuolta ja gievrrudahka. Astrid Lindgren. Sámeskávllástivrra

Felix álggá skávlláj: Fij dav skávlláv (1-4) Ballo. Helena Bross. Sámeskávllástivrra 1994

Felix álggá skávlláj: Girjje (1-4) Mielastuvvam. Helena Bross. Sámeskávllástivrra 1995

Muv rá mátgirjje (MG, 1-4) Tor Ivar Torgauten. IKO forlaget 2011

Noen salmer fra nord (1-4, 5-7, 8-10, JS) Sálma vuonadárriju, sverigadárriju, nuortta-, julev- ja oarjijelsáme-giellaj, guojnagiellaj, suomagiellaj. Orkana 2011

Bárrá: subtsas mánájda (MG, 1-4, 5-7). Iesjávaga birra. Samuel Gælok. 2001

Mu ártegis eallin. Muv imálasj iellem. Mov rovnegs jielede. (1-4, 5-7). Liehket ietjálágásj, rádnastallama ja givsedime birra. Risten Sokki. Davvi Girji 2011

Jávva-viellja (1-4, 5-7) Girjjerájddo Jávva-vielja birra gut váset duov dáv. Inga Karlsen. Davvi girji

Værálda lájkemus ulmusj (MG, 1-4, 5-7) Mij la buorre iellem? Elle Márjá Vars. Idut 2010

Silbbamáno (1-4, 5-7, 8-10, JS) Sluohkudahka ja jálosvuolta. Sissel Horndal. ČálliidLágádus 2015

Ganij-Lijsá (MG, 1-4, 5-7) Ráddnavuolta. Inger Margrethe Olsen. Davvi girji o.s. 1994

Biejve bárne suoggnudibme Solsønnens frierferd (1-4, 5-7, 8-10, JS) Suoggnudibme. Solfrid F. Pedersen. Skániid Girjje 2017

Giehto (5-7) Tevsta gatjálvisáj, ma guoskadi moattelágásj dábdot. Britt Inger Sikku. Sámeskávllástivrra 2014

Tjiegadum tjiegá (5-7) Njunjágahttem ja geldulasjvuolta. Inghilda Tapio. Davvi girji 2014

Sameblod. (5-7, 8-10, JS) filmma sámij ja rasisma birra. Amanda Kernell. Nordisk Film Production Sverige AB 2016

Sára biejevvegirjje (5-7, 8-10) Mánáj- ja nuorajromádna ja jiednagirjje. Siri Broch Johansen. ČálliidLágádus 2010

Sjokoláda ja næjtso (5-7, 8-10, JS) Subtsasa *Sjokoláda ja næjtso* (hebastallam), *Viesso jábbmek* (alvaduhttem), *Bieggaoajvve ja bårjåsoajvve* (narigahttem), *Guossaluovta næjtso* (madtjuhime), *Rávvgga* (geldulasjvuolta), *Dihke* (rasissma), *Dåruna* (doarrom ja njunjágahttem). Kurt Tore Andersen. Forlaget Báhkko 2005

Gå skirri sáda (5-7, 8-10, JS) Subtsasa *Bahábiellje gullá, Gå áhkko jámij* (hávdádibme ja surggo), *Jábmema lahka* (suorgganahhte dáhpádus), *Inngá ja snjierrá* (skuldigahttem), *Biedna* (ándagisádnom). Kurt Tore Andersen. Forlaget Báhkko 2003

Árddá (5-7, 8-10, JS) Sámij viessomvuohke 1950-lágon. Lahkavuolta luonduj, internáhtta, mánnávuolta. Harriet Nordlund. DAT 2016

Sms:a Sohpparis (5-7, 8-10, JS) Nuorajromádna. Madtjuhime ja mielastuvvama birra. Ann-Helén Leastadius. Podium 2010

Soldottern Biejveniejdda (5-7, 8-10, JS) Subtsasa. Sigga Sandström. Sámi Girjijt 1995

Ulldevisá nuortasj bieles (5-7, 8-10, JS) Subtsasa *Biehtár ja giehka* (dájvulasjvuolta ja vuorbbe), *Murkko* (tjádjánibme murkon), *Tjádjánit* (tjádjánibme murkon), *Biehtára moarsse* (vaháguvvam). Sigga Tuolja-Sandström. Sámeskávllástivrra 1981

Æhpárij stuojmme (5-7, 8-10, JS) Låhkåmgássjelisvuoda. Æhpárij birra. Bjørn Nitteberg. Davvi girji o.s. 1995

Skirttoájge (5-7, 8-10, JS) Suohtas ja geldulasj subtttsasa. Arvid Hanssen. Davvi Girji os 2005

Sjáŋŋarláhkámgirije (8-10, JS) Ehpalasj tevsta, novella, oase románajs, drama, káserija, essaya ja lyrihka. Kurt Tore Andersen. Idut 2011

Tjáppemus idedisguovsoj (8-10, JS) Givsedibme. Ellen Marie Vars. Idut 2004

Historier rundt kaffebålet Subtttsasa dállágáttes (8-10, JS) Tevsta *Sarvvalávla Bájddáris* (geldulasjvuohta bivdon), *Gå ieddne lij báhtariddjjoahpestiddje* (rádjálávssá viehken). Knut Harry Sivertsen. Forlaget Báhko 2012

Tjalluhis sága (8-10, JS) Satijragirije. Maren Uthaug. ČálliidLágádus 2012

Buojddedágge, buojddedágge (8-10, JS) Subtttsasa *Suoggñ-oajvve beri várijda gehtjaj* (suoggŋo, miedega ja doarega), *Kretsmøhtan Måskén* (moarre), *Sirddelam tjáhtjerudnev* (suoggŋo), *Dállå jávren* (gávvelisvuohta), *Restaurantan Narvijkan* (gávvelisvuohta). Anders Urheim. Forlaget Báhko 2004

Gálmásuorak (8-10, JS) Diktagirije. Stig Gælok, Anita Synøve Nergård, Kåre Tjihkkom. Bágo os 1994

“Vounak” “...fra fjordene” (8-10, JS) Diktagirije. Stig Gælok Urheim. Th. Blaasværs Forlag 1986

Hálldesadje (8-10, JS) Diktagirije ráhtsátjimij birra. Anita S. Nergård. Forlaget Báhko 2005

Kautokeino-opprøret (8-10, JS) Filmma Guovdagæjno stuojmij birra 1852. Nils Gaup. Rubicon 2007

Queering Sápmi. Sámi subtttsasa dábbelin miere. (8-10, JS) Queer sámi vásádusá Sámen. Elfrida Bergman, Sara Lindquist. Qub förlag 2015

Haññá boade gáddáj (MG, 1-4, 5-7, 8-10, JS) Lávlaga. Paul Gælok. Th. Blaasværs Forlag 1990

Hála muinna (MG) Viehkenævvo dábdøj birra. Anne Jannok Eira. Davvi Girji 2011

Muv vuostasj tuvsán bágo (MG, 1-4) Gávvdábáhkogirije, b. 42 *Dahkat* (verba). Heather Amery, Stephen Cartwright. Sáme áhpadusráde 1998

Muv rumáj (MG, 1-4) Rubmaha ja dábdøj birra. Risten Sokki. Solum forlag 2008

Rumájnuolgasdusá ja Giehtagirije (MG, 1-4) Ságestallamkártá rubmaha birra, majt la loahpe ja majt ij la loahpe dahkat. Stáhta mánájgoahte Statens barnehus næhttabelijn

Rumáj (MG, 1-4, 5-7) Rubmaha ja dábdøj birra. Trond-Viggo Torgersen. ČálliidLágádus 2016

Sij gæhttji ietjá guovlluj. (5-7, 8-10, JS) Tiebmágirije givsedime birra. Anne Lene Turi, Margrethe Bals. ČálliidLágádus 2010

“Ep dárbaaha liehket njuolggatjálaga” (8-10, JS) Artihkal moallánagáj birra. Girjes *Bårjås 2000 Læstadi-nissma – Tjuorvvo jienas sjadde giedjegij*. Lill Tove Paulsen. Báhko 2000

Majt galggá dajna iesjdábdujn? (JS) Artihkal sáme iesjdábdo birra. Girjes *Bårjås 2004 Fuolkke, juolge ja stiebila – nuorran Sámen*. Anne Lene Turi. Báhko 2004

Hiebalgis næhttableie

www.barnehage.no

<https://www.utdanningsnytt.no/barnehageforskning-fagartikkel-psykisk-helse/slik-hjelper-du-sma-barn-atakle-folelser/119998>

www.minstemme.no

<https://www.minstemme.no/faglige-ressurser/folelser-2>

<https://www.reddbarna.no/jegerher/kampanjenheter/naa-kan-du-se-kroppen-min-eier-jeg-paa-tre-sa-miske-spraak>

<https://tv.nrk.no/serie/overgrep/sesong/2>

www.udir.no

<https://undervisningsmetoder.com/naturfag/kropp-og-helse/folelser/>

<http://smartoppvekst.no/tag/folelser/>

<http://folelseskompasset.no>

<https://lekbasert.no/aktivitet/hva-er-en-folelse/>

<https://www.rodekors.no/contentassets/74861ad458094e65bfe737be580eab4d/larerveiledning-under-visningsopplegg-om-folelser.pdf>

<https://www.pmt.no/sa>

https://www.buudir.no/globalassets/global/8_tema_samisk_DIGITAL_enkelt sider.pdf

<https://ungsinn.no/>

<https://www.vfb.no/>

https://ovttas.no/digitala-resursa_dorvodaiddut-ja-mana-gorut

<https://tv.nrk.no/serie/kort-fortalt-livsmestring/sesong/1/episode/11/avspiller>

https://www.ung.no/Sex/3662_Seksualitetsundervisning.html

<https://sexopolitikk.no/seksualundervisning/>

<https://www.filmweb.no/skolekino/>

<https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/slik-styres-kirken/samisk-kirkeliv/>

Gáldo

Aikio, A. (2000): *Olbmo ovdáneapmi*. Davvi Girji OS

Aikio, A. (2010): *Olmmoš han gal birge*. ČálliidLágádus

Aktidum Nasjavnáj oajvvetjåhkånibme, AN konvensjavnáj mánáj riektáj birra basádismáno 20. biejves 1989

Anti, E. B. (2003): *Dovdda čuođi diidda*. Davvi Girji

Balto, A. (1997): *Sámi mánáidbajásgeassin nuppástuvvá*. Ad notam Gyldendal

Balto, A. (2008): *Sámi oahpaheaddjit sirdet árbevirolaš kultuvrra boahttevaš buolvvaide. Dekoloniserema akšuvdnadutkamuš Ruota beale Sámis. Dieđut 4/2008*. Sámi allaskuvla

Bergsland, K. (1987): *Gåebrehki soptsesh*. Tromsø: Universitetsforlaget AS.

Bull, E. H. (1992): *Lohkede saemien*. Karasjok: Davvi girji o.s.

Fossen, A. (2004): *Snakk med barn om følelser*. Oslo: Kommuneforlaget

Gælok, S., Nergård, A.S., Tjihkkom, K. (1994): *Gålmåsuorak*. Bøstad: Bágo

Huuva, R., Tapio, I., Marainen, T. og Marainen S. (2006): *Viidát, divttat Sámis – Vidd, dikter frå Sápmi*. Podium: Dálvadas

International Labour Organization. ILO-konvensjavnáj nr. 169 álgoálm mugij ja álm mukmáttoj birra iesjrádásj stáhtajn. 1989.

Keskitalo, P. (2017): *Kultursensitiiva sámi skuvla*. Davvi Girji

Labba, E., Ericzon, K. (2012): *Svihtjeme- jih laavlomestáákedimmieh. Labadim- ja lávllomstáhkusa*. Lávlunstohkosat. Sång och rörelselekar på syd-, lule och nordsamiska. Váissa sámisearvi

Midttveit, I. (2019): Barn som er gode på å styre sin egen atferd, lærer lettere matematikk. <https://laringsmiljosenteret.uis.no/barnehage/omsorg-lek-og-laring/lek-og-laring/barn-som-er-gode-pa-a-styre-sin-egen-atferd-larer-lette-re-matematikk-article130755-21093.html> (almoduváj 17.01.2019)

Mikkelsen, M. E. (2017): En takkejoik til Gud – joiketradisjoner i Tysfjord og Hamarøy. Masterdahkamus, Institutt for musikkvitenskap: Universitetet i Oslo

NOU 2016: 18 Hjertespråket. Forslag til lovverk, tiltak og ordninger for samiske språk. Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Sáme låhkånguovdásj (2020): Gielladájma ÁGÁRIJ. Árra giellaávddánime registrierim - bæjválasj aktan dájman. Davvi Girji

Sárá, M. (2009): *Sámi sátnevádjaset*. Davvi Girji OS

Solbakk, Aa., Gaski, H. (2003): *Jođi lea buoret go oru*. ČálliidLágádus

Universitetet i Stavanger (UiS), Universitetet i Agder (UiA): Lekbasert læring gir læringsgevinst. <https://www.uis.no/forskning/barnehage/agderprosjektet/lekbasert-laring-gir-laringsgevinst-article134714-14131.html> (almoduváj 20.08.2019)

Utdanningsdirektoratet (2020): Máhttolápptim - sáme oahppopládnatjoahkke (ML20S), Badjásasj oasse – árvo ja prinsihpa vuodoáhpadussaj www.udir.no

Utdanningsdirektoratet (2017): Rámmapládna mánáigárdáj www.udir.no

Vuodoláhka – Grl. Kongeriket Noregs Grunnlov LOV-1814-05-17, seinast grunnlovsvedtak av 27. mai 2014.

Øzker, K. (2011): *Pedagogikkens hvordan 2, Metodiske ideer for å styrke elevens læringsutbytte*. Cappelen Damm AS

Øzker, K., Juuso, R. (1999): *Pedagogalaš jurddagirji guovttegielalaš mánáidgárdiide/Pedagogisk idebok for tospråklige barnehager*. Sámi oahpahusráđđi

Ågren, K. (1977): Västerbotten, nr. 3, 77. Samiskt dräktskick i Västerbotten.

SÁMI LOHKANGUOVDDÁŠ
SAEMIEN LOHKEMEJARNGE
SÁME LÅHKÅMGUOVDDÁŠJ

NASJONALT SENTER FOR SAMISK I OPPLÆRINGA

POASSTAADRÆSSA:

Hánnoluohkká 45, NO-9520 Guovdageaidnu/ Kautokeino

GUOSSIDIMADRESSA:

Elgæ/Elgå: Saemien lohkemejarngge, Femundveien 3638

Ájluokta/Drag: Sáme låhkåmguoovddášj, Árran julevsáme guovdásj/lulesamisk senter

Guovdageaidnu/Kautokeino: Sámi lohkanguovddáš, Hánnoluohkká 45

www.lohkanguovddas.no
lohkanguovddas@samiskhs.no
Tel: +47 78 44 84 00